

"İşte, Kur'ân-ı Mu'cizü'l-Beyân'ın, bütün kâinattaki âdiyat namıyla yad olunan, harikulâde ve birer mucize-i kudret olan mevcudat üstündeki âdet ve ülfet perdesini keskin beyanatıyla yırtıp, o hakaik-ı acibeyi zîşuura açıp,.." devamıyla açıklar mısınız?

"İşte, Kur'ân-ı Mu'cizü'l-Beyânın, bütün kâinattaki âdiyat namıyla yad olunan, harikulâde ve birer mucize-i kudret olan mevcudat üstündeki âdet ve ülfet perdesini keskin beyanatıyla yırtıp, o hakaik-ı acibeyi zîşuura açıp, nazar-ı ibretlerini celb edip, ukule tükenmez bir hazine-i ulûm açar."

"Felsefe hikmeti ise, bütün harikulâde olan mucizat-ı kudreti âdet perdesi içinde saklayıp cahilâne ve lâkaydâne üstünde geçer. Yalnız harikulâdelikten düşen ve intizam-ı hilkatten huruç eden ve kemâl-i fitrattan sukut eden nadir fertleri nazar-ı dikkate arz eder, onları birer ibretli hikmet diye zîşuura takdim eder. Meselâ, en cami bir mucize-i kudret olan insanın hilkatini âdi deyip lâkaytlıkla bakar. Fakat insanın kemâl-i hilkatinden huruç etmiş, üç ayaklı yahut iki başlı bir insanı velvele-i istiğrâbla nazar-ı ibrete teşhir eder. Meselâ, en lâtif ve umumî bir mucize-i rahmet olan, bütün yavruların hazine-i gaybdan muntazam iaşelerini âdi görüp küfran perdesini üste çeker. Fakat intizamdan şüzuz etmiş, kabilesinden cüda olmuş, yalnız olarak gurbete düşmüş, denizin altında olan bir böceğin bir yeşil yaprakla iaşesini görür, ondan tecellî eden lütuf ve keremle bütün balıkçıları ağlatmak ister."(1)

Genel hatları ile burada Kur'ân'ın, alışlagelmiş olaylardaki olağanüstü cihetleri nasıl ortaya çıkardığı ve olaylar üstündeki kudret mucizelerini nasıl gösterdiği ve Kur'ân'ın üslûbundan zevk almanın yolları tarif ediliyor.

Felsefe kainattaki olayları ülfet perdesi ile adileştirirken, yani üstünü kapatırken, **Kur'an** bu olayların üstüne yapışmış olan ülfet perdesini yırtıp, altındaki kudretin mucize ve harikalarını açığa çıkarıyor ve insanların nazarını bu yöne davet ediyor.

Felsefe, insanın yaratılışındaki sayısız harikalara ve mucizelere değil, harikalıktan çıkmış absürt ve bozuk şeylere dikkatleri çekiyor. Mesela, normal insanların vücutlarındaki ahenk ve intizama dikkat çekmek yerine, iki başlı, üç ayaklı insanlara

dikkat kesiliyor ve onda hayretini söndürüyor.

Diğer bir husus, Kur'an Allah'ın sonsuz ilmine yaslanıp gücünü oradan alırken, **felsefe** insanın cüzi ve sönük aklına yaslanmış, gücünü oradan alıyor. Öyle ise Kur'an **güneş**, felsefe ise sönük bir fener hükmündedir. Güneş ile fener kıyasa gelmez. Bu yüzden felsefenin sönük ışığı mevcudatı aydınlatıp okutmaya yetmiyor. Kur'an'ın nazarı ve ışığı ile mevcudata bakıldığında her mevcut üzerindeki -fen ile sabit olan- sayısız hikmet ve sanatlar, insanı, Hakim ve Sani olan Allah'a intikal ediyor. Her bir hikmet, iman ve marifet ateşine atılmış bir odun olup, harlanmasına vesile oluyor. Tükenmez ilim hazinesi de bu manayadır. Her bir mevcudat iman ve marifetin inkişafına müheyya bir hazinedir. Yeter ki, Kur'an'ın imani bakış açısını kendimize gözlük ve rehber yapalım.

(1) bk. [Sözler, On Üçüncü Söz.](#)